
Malá kniha filozofie

Autor	Vydavateľ	Licencia	Vydanie	GKBN
Stanislav Hoferek	Greenie knižnica	CC-BY-NC-ND	Druhé (2015)	001100

O knihe

Filozofia má množstvo smerov. Dalo by sa povedať, že filozof má rozumu na rozdávanie, i keď filozofia nie je len o rozume. A vôbec, čo vlastne filozofiou je? Nech je už definícia akákoľvek, v modernom svete sa stretáva táto láska k múdrosti s etikou či logikou.

Medzi najznámejšie filozoficko-etické úvahy určite patrí tzv. Trolley problem, čo sa do slovenčiny prekladá ako električková dilema. Predstavte si električku či vlak, ako ide svojím smerom a spôsobuje nešťastie, ktoré môžete zmeniť či zmierniť len vy. Ako sa rozhodnete? Námet je spracovaný na základe úvah dvojice ľudí, pričom sú pridávané rozširujúce možnosti. K akému záveru sa dopracujú obaja ľudia? K odlišnému, alebo úplne rovnakému? A s akým motívom? A existuje vlastne úplne správne riešenie, alebo sa hľadá len menšie zlo? Kniha bola rozšírená o ďalšie krátke úvahy riešené formou rozhovoru. Pribudla dilema námorníka a afrického generála. A podľa čoho by ste vybrali, kto pôjde a kto nie do atómového bunkra?

Obsah

Malá kniha filozofie.....	1
O knihe.....	2
Obsah.....	3
Úvod.....	4
Električková dilema.....	5
Dilema afrického generála.....	9
Námornícka dilema.....	12
Atómový bunker.....	14

Úvod

Na vlakovej stanici vypisuje svetelná tabuľa okrem vlakov aj minúty meškania. Mimo nej je hotové snehové peklo. Meškajú vlaky, od osobných po medzinárodné.

Množstvo ľudí na stanici narastá. Bezdomovci, ktorí nemajú kam ísť, ako i stále viac sklamaných cestujúcich. Niektorí na východ, iní na západ. Študenti, pracujúci, dôchodcovia, fanúšikovia vracajúci sa zo štadiónu a deti z exkurzie. Mnohí ďalší majú rovnaký cieľ, nasadnúť na vlak a dostať sa niekam. Do teplejších krajín, domov do postele, kdekoľvek.

„To je zlé,“ sťažuje sa Peter. „Dve hodiny.“

„Môže to byť viac. Vieš ako to chodí, pribudnú minúty, ak idú vlaky pomaly.“

„Dobre Lucka, to môžu, ale väčší problém môže byť čakanie na iné, už dávno meškajúce vlaky.“

„Každopádne tu budeme ešte dlho.“

„Nikdy som nemal rád vlaky. Radšej bus. A je mi jedno, či som s takým názorom jediný.“

„Ty si špeciálny prípad, keď prinútiš autobusára zastaviť v tej krpatej dedine, odkiaľ pochádzaš.“

„A ty si niečo viac, keď si v krajskom meste?“

„To netvrdím, zas všetko prekrúcaš. Bože, chlapi. Zas začnú, kto má čo lepšie, väčšie a neviem čo.“

Stanicou sa ozýva príchod vlaku. Akýsi osobák, ktorý meškal len štyridsať minút. Hŕstka ľudí sa presúva k nástupišťu, zatiaľ čo ďalší do stanice len prichádzajú.

Električková dilema

„Poznáš tú vlakovú filozofickú úvahu?“

„Akú?“

„Ide vlak...“

„Dobrá úvaha.“

„Ešte som len začal hovoriť.“

„Ten náš vlak niekde stojí. Alebo ide tak pomaly, že... že až!“

„Áno, Lucka. Presne tak. A teraz toto. Ide vlak a v ceste je päť ľudí na koľajniciach. A ty môžeš zatiahnuť výhybku, pričom sa vlak dostane na inú koľaj. Tam ale leží dieťa.“

„Čo je to za hlúposť?“

„Normálna logická filozofia. Zatahneš, alebo nezatahneš?“

„Načo by som mala presunúť vlak?“

„Aby nikoho nezabil.“

„Ak pôjde pôvodným smerom, tak nikoho nezabije.“

„Lucka, je tam päť ľudí.“

„A tých päť ľudí asi zmizne z koľají, keď sa pred nimi ukáže vlak, či nie?“

„Nie, neuhne sa.“

„Prečo?“

„Ja neviem, jednoducho neuhne.“

„Sú to samovrahovia?“

„To nie, ale neuhnú.“

„Sú... priviazaní?“

„Neviem, možno.“

„Mal by si vedieť.“

„Nie sú.“

„Sú slepí?“

„Nie, ani to nie.“

„Ak nie sú hluchí, tak by som mohla na nich zakričať, nech idú preč.“

„Stojíš vedľa železnice a máš hneď vedľa seba výhybku.“

„Tak na nich zakričím, aby išli preč.“

„Nepočujú ťa.“

„Sú hluchí?“

„Neviem, možno hej.“

„Potom je to hlúpa filozofia, keď nevieš nič o tých ľuďoch.“

„Dobre, ako by si to spracovala ty? Alebo skôr ako by si to podala ty?“

„Na jednej koľaji je päť zviazaných ľudí, ktorí sa nemôžu pohnúť a na druhej je jedno dieťa, ktoré si neuvedomuje kde je a čo tam robí, takže je tiež ako keby priviazané.“

„Dobre Lucka, tak nech je to takto. A ty môžeš vybrať. Čo by si vybrala?“

„Vybrala by som si lepšiu možnosť. Správnejšie rozhodnutie.“

„Ktoré to je?“

„To nie je tak celkom jednoduché, treba to premyslieť. Ak by som neurobila nič, zomrie päť ľudí. Väčšie číslo. Ak by som ale urobila zmenu, zabila by som jedného. Matematika je jasná, ale nemyslím si, že ide o matematiku. Skôr o logiku. Vieš, čo teraz myslím?“

„Myslím, že áno. Chceš urobiť opačne. Nechať to tak.“

„Presne naopak. Chcem použiť výhybku.“

„Tak zabiješ jedného. Menší počet. Štyroch zachrániš. A to je dobré.“

„Ak to zoberieš z tohto hľadiska, tak je to dobre. Je dobré vidieť tú lepšiu stránku. Si vrah i záchranár, ale to v každom prípade. Ak zabiješ piatich, stále zachraňuješ jedného. Toho jedného by niekto zabil a vďaka tebe môže žiť. Stačí, aby to dieťa niekto odvliekol.“

„Nestíhaš utekať za dieťaťom a odvliečiť ho.“

„Nie je priviazané, však?“

„Nie je.“

„Tak by som matematicky urobila práve toto. Zatiahla by som páku a utekala by som za dieťaťom. Dostala by som ho mimo dráhu vlaku.“

„To nestíhaš.“

„A stíham nechať páku tak, na svojom mieste a utekať k piatim ľuďom a odviazať ich?“

„To nestíhaš. A nemáš na rozviazanie žiadne nástroje či potrebné skúsenosti.“

„Tak idem zachrániť dieťa.“

„Ako?“

„Na to netreba žiadne skúsenosti. Len pohnem pákou a idem na to. Bežím k nemu. Alebo ak by bol niekto na blízku, kto by mohol pomôcť dieťaťu.“

„Nikto tam nie je. Dieťa nemôžeš zachrániť inak ako tak, že nepohneš s pákou na výhybke.“

„Potom pohnem s výhybkou.“

„Tak to dieťa zabiješ.“

„Ale tí piati budú žiť. A ak je toto tvoj experiment, tvoja filozoficko-etická otázka či test, tak potiahnem pákou.“

„Dobre Lucka. A prečo? Aby si zachránila viac ľudí?“

„Myslím, že je dôležité to, že je tam sedem ľudí.“

„Šesť.“

„Sedem. Ver či nie, aj ja som človekom. A som potom tiež znehybnená. Som pri páke, nemôžem utekať kde chcem. To je moje miesto. A na tom mieste budem človekom.“

„Asi ti nerozumiem.“

„Predstav si, že by tam bolo len šesť ľudí. Päť na jednej strane, jeden malý človečik na druhej. A namiesto človeka pri výhybke by bola socha.“

„Socha by neurobila vôbec nič. Nemá pohyblivé ruky, nemá mozog, je to len telo neschopné akcie.“

„A ja som človek schopný akcie. Potiahnem páku a tak dokážem, že som človekom. Že dokážem konať a robiť to, čo je podľa môjho presvedčenia správne.“

„Ty chceš v takejto situácii niekomu dokazovať kto si? Alebo kto nie si?“

„Samozrejme. Lebo som siedmym človekom. A môžem ovplyvniť život šiestim ďalším a sebe samotnej. Ak neurobím akciu, tak urobím matematicky zle. A aj eticky.“

„Pretože nie je problém mať ďalšie dieťa. Zobrať niektoré z decáku a tak ďalej.“

„Nie. Pretože mám za sebou pekné detstvo, ale teraz som dospelá a musím sa správať dospelou. Zachránim piatich ľudí a sama budem mať z toho problémy. So svojou psychikou. Problém vo vnútri toho siedmeho človeka. Ale bude to menšie utrpenie, ako keby som bola socha. Socha na chvíľu a utrápený človek, možno poznačený na celý život, svojou nečinnosťou.“

„A... čo povieš na druhý variant?“

„Aký variant?“

„Vlak ide po koľajniciach. V ceste je päť ľudí. Žiadna výhybka.“

„A v čom je háčik? Aké mám možnosti?“

„Pri tebe stojí človek. Veľmi tučný, naozaj nesmierne. A ty ho môžeš hodiť na koľajnice.“

„Načo? K čomu by to bolo dobré?“

„Ak to urobíš, vlak sa vykoľají. Máš vypočítané, že jeho váha bude na to stačiť.“

„Ak by sa vlak vykoľajil, mohlo by zomrieť veľa ľudí vo vlaku. Aj päťdesiat. Ale pochybujem, že by jeden človek, bez ohľadu na jeho rozmery a hmotnosť, vykoľajil vlak. Alebo zastavil.“

„Dobre, povedzme že ide automaticky riadený vlak, ktorému zlyhali brzdy. Bez pasažierov a žiadny človek nie je ani v lokomotive.“

„Tak zničím vlak stále.“

„Dajme tomu, že v tomto prípade stojí celý vlak jedno euro. Je to hlúposť, ale počítajme tak.“

„Potom by mi bolo jedno, čo sa stane s vlakom. A chcela by som zachrániť ľudí.“

„Dobre Lucka, tak by si hodila toho tučného človeka na koľajnice?“

„Stále je to málo na vlak.“

„Dobre, tak to povedzme inak. Je to prázdna električka a naozaj by to stačilo. V cene jedného eura. A ľudia sú stále priviazaní.“

„Hodila by som ho.“

„Aby si zachránila piatich?“

„Áno, aj preto. Ale rovnaký prípad ako predtým. Ak by som bola socha, tak by som nič nerobila.“

„Je taký prieskum. V prvom prípade by väčšina ľudí použila výhybku, často pre jednoduchú matiku. Päť je viac ako jeden. V druhom prípade by ale väčšina nehodila človeka pod vlak.“

„Je to niečo iné. Nenarábaš s chladnou pákou, ale so živou bytosťou. V tomto prípade by som ho hodila, aby som dokázala úplne to isté čo predtým. A teoreticky je to jednoduchšie.“

„Prečo?“

„Diet'ľa alebo tučný človek? Dala by som prednosť diet'ľaťu. Hodnot' to ako chceš, daj si čiarku kde chceš, ale tak by som sa na základe citov rozhodla. A určite by sa na to našli aj racionálne argumenty. Hodila by som človeka. Aj keď je to všetko teória a neviem, či by som na to v skutočnosti našla silu.“

„Zaujímavé odpovede. Ja by som konal rovnako ako ty, len čisto z dôvodov, že chcem zachrániť viac ľudí. Zabijem niekoho, ale viac zachránim.“

„Myslel si aj na seba?“

„Mne by sa nič nestalo a to je hlavné.“

„Možno nie hneď... Len jeden taký nápad. Nie je možné upraviť výhybku tak, aby sa nikomu nič nestalo? Aby sa vlak dostal niekde do prostriedku, medzi dve koľaje a tam zastavil?“ Lucka sa pýta a Peter sa na ňu len pekne usmieva. Takéto riešenie mu naozaj nenapadlo.

Dilema afrického generála

„Napadá ma viac takýchto úloh. Napríklad poznáš dilemu o vojnách v Afrike?“

„Nie. O čo ide? V správach sa Afrika často neukazuje, ale viem, že sa tam často bojuje.“

„Je to smutné. A aj táto dilema je v svojej podstate smutná. Predstav si, že si vo vojne. Bojujú proti sebe dva znepriatelené kmene. Nazvime ich Modrí a Červení, nech sa to dobre pamätá. Ty velíš Modrým.“

„Peter, ty chceš, aby som bola nejaký najvyšší veliteľ? Generál, ktorý môže o všetkom rozhodovať?“

„Presne tak.“

„Aké mám možnosti?“

„Máš armádu a tvoj nepriateľ tiež. Momentálne je situácia taká, že ak urobíš útok, budeš mať menšie straty ako nepriateľ.“

„Ak by bola jediná možnosť a to zaútočiť, tak zaútočím. Ale asi mi dáš viac možností, však?“

„Môžeš zaútočiť s tým, že máš teraz výhodu, alebo nezaútočiť. Ak ale nezaútočíš teraz, môže zaútočiť tvoj nepriateľ. Červená armáda. A potom budú mať oni výhodu, nie ty. Stratia menej bojovníkov ako tvoja armáda.“

„Prečo tá výhoda?“

„To nie je podstatné.“

„Ten dôvod tej výhody je dôležitý. Vymysli niečo, alebo vymyslím ja ak chceš.“

„Dobre, niečo vymysli.“

„Ak velím Modrým, môžem zaútočiť na tú druhú armádu, ktorá má chrípku. Ak počkám, oni vyzdravia a moja armáda dostane chrípku. Potom bude slabšia.“

„Napríklad. Môže byť. Zaútočíš?“

„Ak by to bolo tak jednoduché, tak áno. Urobím útok. Ale neviem, nezdá sa mi to správne. Je to rozumné, ale naozaj si myslím, že to nie je úplne správne. A vlastne ani úplne rozumné.“

„Nerozumiem. Lucka, ako to myslíš?“

„Ak sú dva kmene a bojujú proti sebe, obidvaja budú mať straty. Prídu o ľudí. Zoslabnú. Jedna armáda zoslabne viac a druhá menej.“

„Taká je vojna. Krutá a často nepotrebná, hlúpa. Ale stále sú na svete vojny.“

„O čo sa bojuje?“

„To je tiež jedno.“

„Ak bojujú o mesto, môžu si ho rozdeliť. Alebo môžu bojovať o vodu, politický vplyv... čokoľvek.“

„Povedzme, že bojujú... Lebo bojovali ich otcovia, starí otcovia a ďalších dvadsať generácií.“

„Takže spolu bojujú už veľmi dlho. Majú zbrane, nejaké to vojenské velenie a všetko, ale stále ich trápi niečo tak jednoduché, ako chrípka?“

„V Afrike sú chudobní ľudia. Liečba stojí peniaze a je dosť zložitá. Sú tam úplne iné podmienky ako u nás.“

„Potom by som neútočila, ale snažila by som sa dohodnúť mier.“

„Druhá strana ale nesúhlasí. Chce s tebou bojovať. A ty môžeš vybrať, či urobíš prvý útok, alebo nie.“

„Sú tie kmene a armády rovnako veľké?“

„Je to dôležité?“

„Áno, pre mňa je. Matematicky je to veľmi dôležité. Ak stratí desať mužov malý kmeň a dvadsať mužov niekoľkokrát väčší kmeň, tak je to naozajstný rozdiel.“

„V tom prípade sú rovnako veľké. Územia, počty obyvateľov a všetko. Nikto nemá pred bojom viac.“

„Ak zaútočím, stratím. Ale niekto iný stratí viac. Ak nezaútočím, riskujem že stratím veľa.“

„Aké je teda rozhodnutie?“

„Peter, bol si niekedy v Afrike?“

„Nie, prečo?“

„Afrika je veľká.“

„To mi je jasné, že veľká. A čo s tým?“

„Kde sa bijú dva kmene, tam sa môžu byť viaceré. A určite sa aj bijú. A kde sa dvaja bijú, tretí víťazí.“

„Žiadny kmeň sa nejde zapojiť do týchto bojov.“

„Teraz možno nie. Ale v budúcnosti určite áno.“

„To nemôžeš vedieť.“

„Môžem. Som generál, spomínaš si? Ak viem o armáde, taktike a všetkom potrebnom, tak by mi muselo byť jasné, že akýkoľvek sused by si chcel zobrať moju zem. Ak nie celú, tak aspoň časť. Bane, polia, čokoľvek. To má obrovskú hodnotu. A ak by som bol generál v Afrike a nemusel by som práve bojovať s iným kmeňom, tak by som sa zaujímala o okolité kmene. Ktoré sú tak slabé, že by sa dali ľahko prepadnúť a olúpiť? Ak žiadne, tak na nikoho neútočím. Ale ak je niekto naozaj slabý a ja získam veľa, tak prepadnem.“

„Ideš priveľmi dopredu. Ostaň v tomto konflikte. Modrý a Červený na susediacich územiach a majú vyhlásenú vojnu.“

„Tá vojna niekedy skončí a keby aj neskončila, môže ktokoľvek iný získať moju zem. A je v podstate jedno, či to budú Červení, Zelení alebo Žltí. Pokúsila by som sa ukončiť vojnu.“

„To sa ľahko povie, ak druhá strana nechce.“

„Donútim ju.“

„Ako?“

„Mám rozličných bojovníkov, však?“

„Samozrejme.“

„Pošlem tam k Červeným medikov. Spolu s nimi civilných lekárov a zdravotnícky materiál.“

„Prečo? Čo s tým dosiahneš?“

„Pomôžem s chrípkou v radách druhého kmeňa.“

„To sú tvoju nepriatelia.“

„Ak by som poslala celú armádu, mala by som výhodu, ale stále by som mala nepriateľov. Až kým by sa vojna neskončila. A ak by aj padli hlavné mestá a stanovištia armády, stále by sa ľudia nenávideli. A môže s tým urobiť len niekto v mojej pozícii.“

„Takže nezaútočíš?“

„Nie, žiadny útok. A ak by aj Červení potom zaútočili a ja by som mala straty, možno skončí vojna. A dokonca možno potom oni pomôžu s chrípkou, keď u nich prejde a budú mať voľných lekárov.“

„Je to Afrika. Protistrana nebude s tebou rozumne vyjednávať. Nikto ich to nenaučil.“

„A začal niekto skutočne s tým učením? Čo by si robil ty?“

„Zaútočil by som. Po úspešnom útoku by som mal viac bojovníkov. Mohol by som pripraviť dobrú obranu a zaútočiť znovu vtedy, keď budem mať výhodu.“

„To je rozumné, ale stále budeš strácať. Ak nakoniec po dlhom čase vyhráš vojnu, budeš mať síce územie dvoch kmeňov, ale bez ľudí. A niekto si ťa podrobí.“

„To máš pravdu. Tak by som potom asi ani ja neútočil a snažil by som sa urobiť nejakú tú tretiu cestu.“

„Ešte jedna vec ma napadla pri tvojom pláne. Ak budú všetci muži v armáde, strážiť obrannú líniu alebo mŕtvi na bojiskách, kto bude pracovať na poli a starať sa o zvieratá? Všetci pomrú od hladu.“

„Lucka? Nebola si v minulom živote generálom? Ak dobre rozumiem celé tvoje snaženie, chceš v tomto prípade dosiahnuť mier aj za cenu, že by tvoja strana mala v krátkodobom pohľade slabšiu pozíciu ako tvoj protivník?“

„Áno. A ešte jedna maličkosť k tomu. Nech urobím čokoľvek, nastúpi reakcia. A tú môžem ovplyvniť, rovnako ako moju prvú akciu. Ak nezaútočím, nemôžem mať stopercentnú istotu, že na mňa nezaútočia oni, ale môžem sa postarať o to, aby bola čo najvyššia.“

Námornícka dilema

„Napadá ma ďalšie dilema. Poznáš tú o námorníkoch?“

„Neviem, ktorú myslíš.“

„Stroskotá loď v silnej búrke. Celá loď ide ku dnu, aj s niektorými námorníkmi. Námorník, nazvime ho Lukáš, sa dostane do vody a je pri vedomí. Chce sa zachrániť, ale nemá sa čoho držať. Teraz uvidí kus dreva, ktorý je dosť veľký na to, aby ho udržal na hladine, ak sa ho pevne chytí. Pláva k nemu a dotýka sa ho, je v bezpečí. Zanedlho sa ale objaví iný námorník, ktorý uvidí len tento kus dreva. Skúsi sa ho tiež chytiť, ale drevo nie je dosť veľké na to, aby udržalo dvoch chlapov. Druhý námorník, nazvime ho Vlado, vyhodí Lukáša. Nastáva šarvátka a Lukáš ako slabší ustupuje, ide hľadať ďalšie drevo. Narazí však na záchranný čln, ktorý sa sem dostavil odniekiaľ a zachránil sa.“

„Nerozumiem. V čom je pointa dilemy?“

„Vlado zobral plávajúce drevo Lukášovi. Aké je jeho správanie? Dá sa to považovať za vraždu v sebaobrane?“

„Myslím, že viac ako filozofovanie sa zaujímal o svoj život.“

„To áno, ale je to sebaobrana? Ak by ho neodstrčil, zomrel by sám.“

„Ak by ho neodstrčil, bojovali by o to drevo a zomreli by obaja. Takže urobil dobre, vďaka tomu zomrel len jeden človek, ako si myslel. Ale keďže sa našiel čln, prežili obaja. To síce nemohol vedieť, ale nemohol vedieť ani to, že človek bez toho kusu dreva určite zomrie.“

„Lucka, ale to bolo jasné. V takej búrke je to čistá smrť. Neudržíš sa na hladine bez dreva. A po búrke tak isto. Nemôžeš sa dostať k brehu, ak ani nevieš ktorým smerom sa najbližší breh nachádza.“

„To si nepovedal. Loď sa môže potopiť aj na jazere.“

„Dobre, upresním to. Loď pláva cez more. Žiadna pevnina nie je nadohľad a všetci tí, čo prežili, sú dezorientovaní.“

„Bol vyslaný signál SOS?“

„To nie je dôležité.“

„Myslím si, že je. Ak bol, tak sa zvýši šanca, že sa bude okolo plaviť nejaká loď alebo čln.“

„Neviem či bol. Asi nie.“

„Minimálne jeden z tých dvoch námorníkov to musel vedieť. A dokonca je možné, že jeden z nich SOS posielal, keď sa začala loď potápať. Potom je možno Vlado skutočne vrah. Musím to premyslieť. Ak sa potápa loď, tak sa nepotopí zo sekundy na sekundu. Je čas na odoslanie núdzového signálu. Alebo sa mohla viesť komunikácia už počas búrky. To je aj dosť pravdepodobné. Ak sa preruší spojenie a hovorí sa o búrke, tak asi každý vie, čo to znamená. Navyše loď sa väčšinou niekde plaví. Ak sa nedostane do prístavu, začne pátranie. Technika dokáže veľa vecí, to iste vieš.“

„Chceš povedať, že informácia o tom, či bolo poslané SOS alebo nie určuje, či je Vlado vrah, alebo konal len v rámci sebaobrany?“

„Áno, je to dôležité. Ak by sa to odohralo kedysi v stredoveku, bez všetkých vymožeností modernej doby, bola by šanca na záchranu oveľa nižšia. Vtedy ani záchranné člny neboli bežnou súčasťou. Žiadne satelity, komunikácia na diaľku, nič. Ak by sa aj schválila pomoc, dorazila by veľmi neskoro. Vtedy by to bola vražda. Dnes by bola šanca na to, že by sa ten druhý námorník zachránil, oveľa vyššia. A tak by nemusel byť vrahom.“

„S modernými technológiami by však ani nešlo tak veľmi o vraždu a sebaobranu. Aká je to sebaobrana, keď máš veľkú šancu prežiť, nech urobíš čokoľvek? Najlepšie čo mohli urobiť je ostať na mieste obaja, držať sa za ruky alebo čo. Pri držaní toho dreva by sa striedali.“

„Ale nestriedali sa. Vlado Lukáša vyhnal. Je teda vrah, alebo je to skôr niečo ako zabitie v sebaobrane?“

„Aké veľké je to drevo?“

„Dost' veľké na to, aby unieslo jedného. A dost' malé na to, aby unieslo dvoch.“

„Tak to je potom asi celkom jasné. Nevedia, ako dlho tam budú, však?“

„Samozrejme.“

„Takže budú vyčerpaní a hladní. Bez jedla sa dá žiť dlho, ale s vodou je to horšie. Každopádne predtým ako zomrú pôjde ich hmotnosť dole. Nemusí ísť tak dole, aby ich to drevo udržalo obidvoch, ale zároveň to pomôže. Trochu to bude kompenzovať fakt, že budú mať čoraz menej energie. To by ako námorníci tiež mali vedieť.“

„Ak by to vedeli obaja a napriek tomu by silnejší Vlado poslal Lukáša preč, bol by vrah, alebo by jednal v sebaobrane?“

„Každopádne by asi nerobil to najlepšie, čo mohol. Ale ani to si nie som istá. Nikdy som nebola v takej situácii. Ak ale vedeli to, čo viem ja a ešte niečo navyše a na základe toho prinútil Vlado Lukáša ísť preč, je to sebaobrana. Bránil sa svojej smrti. Aj keď sa k drevu dostal neskôr.“

„Podľa mňa je Vlado vrah. Priplával k Lukášovi a zobral mu to, čo potreboval k prežitiu. V dávnych dobách jasná vražda, v súčasnosti ťažké ublíženie na fyzickom i psychickom zdraví, s určitou pravdepodobnosťou s následkom smrti.“

„Neviem či súhlasiť, naozaj neviem. Ale dost' ma zaujíma, prečo si pri silnej búrke neobliekli alebo nezobrali do rúk záchrannú vestu.“

Atómový bunker

„Lucka, ešte ma napadá tá najväčšia etická dilema. A zároveň najohavnejšia.“

„Aká?“

„Poznáš to s atómovým bunkrom?“

„To je to, že máš vybrať kto bude žiť a kto zomrie?“

„Presne. Tak to skúsme.“

„Počkaj. Aké sú pravidlá? Alebo ako to presne je?“

„Predstav si, že máš nejaké veľké nešťastie. Atómovú pohromu napríklad, megatornáda alebo čokoľvek. A musíš určiť, kto prežije v kryte po nejaký čas, kým sa nebude dať znovu žiť mimo krytu. V kryte je miesto len pre piatich ľudí, viac tam nemôže žiť. A výber z desiatich. Tí, čo prežijú, možno nikdy neuvidia žiadneho iného človeka.“

„Vybrala by som tých, ktorí budú najviac užitoční po tom, čo opustia kryt.“

„Napíšem ti pár mien na papier a ty mne, dobre? Takých čo sa tam hodia i takých, čo ani nie.“

„Vyberiem papiera. Dokonca aj dve perá tu mám.“

„Máš napísané? Tak ukáž. Učiteľ hry na klavír, gymnastka, kozmonaut, stewardka, správca múzea, veštkyňa, exekútor, herečka, alkoholik a nezamestnaná. To kde si vymyslela takýto výber? Hodí sa tam vôbec niekto?“

„Je to úvaha. Máš vybrať, tak vyberaj!“

„Trochu sa ťažko vyberá. Čo vek, zdravie a tak? Všetko rovnaké?“

„Áno. Všetci sú mladí a zdraví. A samozrejme šikovní.“

„To sa musím poriadne ponamáhať. Veľa by záležalo od veku a pohlavia, taktiež od zdravia a hlavne od profesií, ale mám tu len tie profesie a pohlavia.“

„Sú tie pohlavia až tak veľmi dôležité pre teba?“

„Asi by mali ľudia žiť aj ďalej. Rozmnožovanie treba.“

„Áno, všetko treba, ale nútiť to? To je dilema, či môžeš donútiť človeka, aby sa miloval a aby sa spolupodielal na plodení detí preto, aby ľudstvo nezahynulo. Nebolo by lepšie, keby žili ako chcú? A či ľudstvo vyhynie alebo nie, to nech si zaumieni každý sám. Navyše nemusí každý riešiť plodenie detí, niekto sa o ne musí aj starať.“

„Ak by si vybrala len jedno pohlavie, ľudia vymrú.“

„A prídu tak o krásny život po tom, čo sa odohrala ničivá katastrofa. Ktorá možno ešte neskončila.“

„Ako myslíš. Tak idem vybrať. Ale asi ma nenapadá ani kde začať.“

„Máš výzvu, tak sa do toho pusti. A nenechaj ma dlho čakať.“

„Môžem škrtať zaradom. Načo mi bude učiteľ hry na klavír?“

„Ten má predsa poriadnu trpezlivosť.“

„Vidíš, to máš pravdu. Tak toho beriem. A k nemu stewardku, tá je asi zvyknutá plniť všetko možné, čo je treba. Ale inak fakt neviem. Nie je tam nikto, kto by mal skúsenosti s prácou pri získavaní potraviny, stavbou obydlija, prieskumom oblasti a tak ďalej. Koho by si vybrala ty?“

„To nie je na mne. Ty vyber, je to tvoje rozhodnutie. Použi to, čo o tých ľuďoch vieš a nevieš.“

„Zobral by som ešte dvoch mužov a jednu ženu, alebo naopak. Mužov treba na ťažkú prácu, ženy okrem iného na to, aby sa starali o deti. Nehovorím, že to musí byť takto, môže to byť aj inak. Však teoreticky aj jeden muž stačí, ale nemyslím si, že je to dobrý nápad.“

„O domoch vie predsa niečo exekútor.“

„Toho by som tam nebral.“

„Aj správca múzea.“

„Pôjdem na to inak. Vyhodím to, čo určite nechcem. Nezamestnaná a alkoholik idú von. Aj veštkyňa. Nevie, či dobre vyberiem, ale bral by som kozmonauta, lebo musí mať za sebou náročný tréning na prežitie v netypickom prostredí. To sa môže hodiť. A zo žien gymnastka, tá by mala byť zdravá a zároveň toho veľa nezje. Stewardku a Učiteľa hry na klavír som spomínal, ostáva jedno miesto. Nevie, naozaj neviem. Správca múzea? Možno by urobil poriadok.“

„Celkom s tebou súhlasím. Nie sú správne a nesprávne odpovede, ale vedeli by sme sa na tomto dohodnúť. Len by som brala herečku. Kultúra je dôležitá.“

„Bude hrať, že hladuje?“

„Prestaň, to od teba nebolo pekné.“

„Dobre, Lucka, potrápil som sa poriadne s tvojim zadaním. Ideme dať na teba to, čo som vymyslel ja? Zoškrtal som vek a zdravie, aby sme to mali porovnateľné.“

„Ukáž. Toto je všetko?“

„No áno. Len si to pozri.“

„Rabín, kňaz, krásna blondínka... to znie ako z filmu.“

„To je z filmu.“

„Vítazka dobrodružnej reality show, guerilla... to čo je?“

„Bojovník zvyknutý na džungľu a také rôzne prostredia, často rebel.“

„Lovec, stavbár, zabávačka, prieskumníčka a rádio expertka. Nezaujímavé.“

„Prečo nezaujímavé?“

„Je tu viac dobrých možností. Potom to nie je dilemma. Vyberie sa takmer akákoľvek kombinácia a tí ľudia prežijú.“

„Skús vybrať.“

„Vít'azka z tej reality show môže byť čokoľvek, ale tá sa hodí. Len môže byť namyslená že vyhrala. Lovec aj stavbár sú potrební, ešte by som vybrala zabávačku a asi tú prieskumníčku.“

„Prečo nie rádio expertku?“

„Ktokoľvek vie pustiť rádio.“

„Ale hodí sa niekto, kto dokáže komunikovať s inými bunkrami.“

„Nemyslím si, že by sa to podarilo.“

„Na tvojom mieste by som bral najskôr toho bojovníka. Vie loviť, bojovať i trochu stavať.“

„Ale nikoho nezabaví.“

„Zábava nie je až tak dôležitá, ako ďalší človek čo vie pomôcť so všetkým potrebným.“

„Aj zábava je potrebná. Jeden lovec na tak malý počet ľudí stačí. Aj stavbár.“

„Dvaja stavbári postaví obydlie rýchlejšie. A môžu uloviť viac.“

„Viac sa uloví, viac sa pokazí. A ak vie tak veľa vecí, načo je tam potom tá víťazka tej súťaže? Tá nevie pomôcť? A lovec určite vie trochu stavať a stavbár sa môže základy lovu naučiť. Vlastne tak je to u každého. Úplne by stačil jeden človek, čo vie veľa naučiť a niekoľko mladých zdravých ľudí, čo by využili v praxi získané vedomosti. Ak by to boli aj poslední ľudia na svete, museli by sa učiť nové veci. Ty by si asi postupoval rovnako s tým druhým výberom, či nie? Postaviť stan alebo jednoduchý domček môže aj gymnastka, keď ju to má kto naučiť. To, čo vedia predtým, ako pôjdu do krytu, je dôležité a zároveň sa budú učiť jeden od druhého. Aj keď z neho výjdu, alebo hlavne vtedy.“

„Ale bojovník má inú stavbu tela ako nejaká žena. Skôr sa naučí robiť niečo ťažké.“

„Menej mu pôjde niečo iné, čo je tiež ťažké. Preto som dala prednosť prieskumníčke pred vojakom, lebo je to žena a zároveň ovláda niečo tak mužské, ako je prieskum okolia. Hodí sa na každý smer.“

„Asi máš pravdu, Lucka. A vieš čo? Asi by som ťa zobral do krytu, nech už vieš čokoľvek.“

„To hovoríš preto, že som mladá a zdravá, zároveň žena a mám pár ocenení zo skautského tábora, alebo sú na to iracionálne dôvody?“

„Prečo si tam dala alkoholika? Kto aspoň trochu rozumný by dal do bunkru alkoholika?“

„Alkoholik je človek, ktorý má problém s alkoholom. A ten tam nebude. Kto vie, kým je? Možno ovláda celý rad dôležitých vecí. Môže byť úplne zdravý, mladý a dokonca môže byť dobrý vodca.“

„Alkoholik? Ako možné je všetko, ale šanca, že by bol skutočne dôležitý je naozaj malá.“

„Gymnastka vie cvičiť na kladine. A ako možno vieš, naozaj veľa gymnastiek fajčí. Potrebujú to na nervy i na postavu. Venujú sa gymnastike a to nie je to, čo naozaj treba. Alkoholik môže byť farmár, ekolog, lovec, lekár a majster prežitia v jednom. A to všetko môže byť prekryté alkoholom, ktorý vymizne. A v tak extrémnej situácii môže zmiznúť aj dôvod, prečo začal piť a pokračuje v tom.“

„Tvoj bod je v čom, Lucka? Znovu hovoríš tak dosť zoširoka.“

„Ťažké je súdiť ľudí, o ktorých vieš málo. Niekedy je z diabla anjel a z anjela diabol. Kto to uvidí?“